

ДАНИЈЕЛА В. СПАСИЋ*
ИВАНА Д. РАДОВАНОВИЋ

Криминалистичко-полицијска академија
Београд

УДК: 341.231.14-055.2

351.86:305-055.2

Прегледни рад

Примљен: 08.04.2012

Одобрен: 20.05.2012

РЕЗОЛУЦИЈЕ О ЖЕНАМА, МИРУ И БЕЗБЕДНОСТИ И ЊИХОВА ПРИМЕНА У РЕФОРМИ СЕКТОРА БЕЗБЕДНОСТИ**

Сажетак: Од 2000. године Савет безбедности Уједињених нација (СБ УН) усвојио је четири резолуције о женама, миру и безбедности (Резолуције: 1325, 1820, 1888 и 1889). Резолуција 1325 „Жене, мир и безбедност” усвојена је 31. октобра 2000. године. Тај документ наглашава последице крвавих конфликта на жене и девојке и значај улоге жена у изградњи мира и постконфликтном опоравку земље. Србија се, десет година касније (23. децембра 2010. године), нашла међу малим бројем земаља у свету (17) које су на националном нивоу донеле акционе планове за примену Резолуције 1325.

Овај рад се, поред одговора на питање зашто су резолуције о женама, миру и безбедности важне за сектор безбедности, и како се практично примењују у његовој реформи, бави и анализом сваке од резолуција. Посебан акценат стављен је на институционални оквир и предвиђене активности спровођења резолуција, уз препознавање потенцијала за увођење родне перспективе у све

* danijela.spasic@kpa.edu.rs

** Овај рад је резултат реализовања и научноистраживачког пројекта под називом „Развој институционалних капацитета, стандарда и процедура за супротстављање организованом криминалу и тероризму у условима међународних интеграција”. Пројекат финансира Министарство науке и просвете Републике Србије (бр. 179045), а реализује Криминалистичко-полицијска академија у Београду (2011–2014). Руководилац пројекта је проф. др Саша Мијалковић.

Овај рад је настао и као резултат реализовања интерног научноистраживачког пројекта под називом Насиље у Србији – узроци, облици, последице и друштвена реакција. Пројекат реализује Криминалистичко-полицијска академија у Београду (2012–2014). Руководилац пројекта је доц. др Биљана Симеуновић-Патић.

институције безбедносног сектора. Значајан сегмент анализе обухвата родна питања у процесу реформе полиције у Србији.

Кључне речи: *резолуције, сектор безбедности, НАП, полиција*

Увод

Увођење родне перспективе у институције сектора безбедности представља суштинску одредницу анализе једног шире постављеног концепта – односа родне равноправности и реформе сектора безбедности. Расправа о овом питању у Србији постаје актуелна последњих десетак година. Тај период у историји развоја државних институција, друштвених промена и социјално-економских превирања означен је као прекретница и у редефинисању и одређивању државних и националних интереса. Време означено као „транзиционо” и пуно искушења добило је и епитет „реформско”. Реформски курс развоја захватио је све области живота, али се његова турбулентност највише осетила на пољима која су традиционално била „недодирљива”, и патријархално - стереотипно означена као међусобно искључива – на пољу равноправности мушкараца и жена у оквиру безбедносног сектора (у војсци, полицији, обавештајним службама, царини, тј. у свим областима у којима постоји могућност легалне употребе силе).

За анализу резолуција о женама, миру и безбедност и дефинисање њихових улога у процесима реформе сектора безбедности, као шири теоријска платформа послужиће концептуално заснивање следећих појмова: род, родне улоге, родна равноправност, родна перспектива, реформа сектора безбедности (реформа полиције).

Дефинисање основних појмова

У теоријама родних студија, појам *рода* се односи на друштвено конституисане улоге жена и мушкараца (Lithander, 2000: 14).¹ То је друштвено обликовање биолошког пола, одређено схватањем задатака, деловања и улога прописаних мушкарцима и женама у друштву, у јавном и приватном животу. Међутим, род није само друштвено конструисана дефиниција мушкараца и жена, то је и друштвено конструисана дефиниција односа између полова. Конструкција садржи неједнак однос

¹ Ту дефиницију прихватио је и Савет за равноправност полова Владе Републике Србије.

моћи с мушком доминацијом и женском субординацијом у већини животних подручја. Тај однос родне неједнакости често се ненамерно репродукује и кроз јавне политике и формалне структуре.

Родне улоге обухватају све карактеристике, задатке и одговорности које се додељују мушкарцима и женама на основу претпостављених биолошких разлика (Lithander, 2000: 14). Оне се разликују међу културама, друштвима и историјским периодима. У овом истраживању родне улоге обухватају положај, статус, одговорности и могућности који се додељују женама у званичним, јавним документима и активностима на којима се заснива процес реформе сектора безбедности.

Родна равноправност не значи једноставно укључивање подједнаког броја жена и мушкараца у све друштвене активности, нити третирање жена и мушкараца на истоветан начин. Она подразумева стратегију укључивања женских и мушких интереса и искустава у развојне програме у свим политичким, економским и друштвеним сферама тако да је добробит и за мушкарце и за жене подједнака, а неједнакост није обновљена (CEDPA, 1996: 23).²

Увођење родне перспективе (*gender mainstreaming*, енгл. *main* – главни, *stream* – ток, или „увођење родне перспективе у главне токове”, или, „уродњавање”), јесте „(ре)организација, развој и евалуација процеса политика, тако да перспектива родне равноправности буде инкорпорирана у све политике на свим нивоима и у свим фазама, од стране актера који су уобичајено укључени у доношење одлука” (Завршни извештај о активностима Групе специјалиста за *mainstreaming*, 1998: 10). Иза ове, наизглед компликоване дефиниције, крије се једноставан принцип да родна перспектива треба да буде уведена у главне институционалне токове и политике, тј. да се сваки пут приликом креирања нових стратегија и политика и њихове имплементације узме у обзир њихов различит утицај на жене и мушкарце.

Тај појам се први пут појављује 1985. године, на III конференцији Уједињених нација о женама у Најробију, али само у назнакама. Десет година касније, на IV конференцији Уједињених нација о женама у Пекингу, 1995. године, поставља се изричит захтев да се почне са применом *gender mainstreaming* стратегије. Њен прави иницијатор била је Европска комисија, која је тај термин прва користила још у Трећем акционом плану о једнаким могућностима жена и мушкараца од 1991–1995, али су се тек у Пекингу створили услови да се започне са њеном реализацијом. Економски и социјални комитет УН дао је дефиницију према

² CEDPA – The Centre for Development and Population Activities.

којој је увођење родне перспективе (*gender mainstreaming*) „стратегија којом питања која се односе на жене и на мушкарце, као и њихова искуства постају интегрални део развоја, спровођења, праћења и евалуације политика и програма у свим политичким, економским и друштвеним сферама, тако да жене и мушкарци имају користи у истој мери и како се неравноправност не би репродуковала. Коначни циљ је остваривање родне равноправности.”

Савет Европе увођење принципа родне равноправности дефинише као „реорганизацију, унапређење, развој и евалуацију процеса и политика тако да перспектива родне равноправности буде укључена у све политике и у свим фазама од стране актера који су уобичајено укључени у доношење одлука” (Завршни извештај о активностима Групе специјалиста за *mainstreaming*, 1998: 11). Основни принципи увођења родне перспективе су:

- иницијална идентификација питања и проблема у свим областима треба да укључи анализу родних разлика и неједнакости;
- никада се не смеју правити претпоставке да су питања и проблеми родно неутрални;
- редовно се мора спроводити родна анализа;
- за спровођење тог концепта потребна је политичка воља, а често и додатна финансијска средства и људски ресурси;
- увођење родне перспективе захтева да се уложи напори ради проширења праведнијег учешћа жена на свим нивоима доношења одлука.³

Стратегија може укључити активности усмерене ка одређеном роду и афирмативну акцију, када се жене или мушкарци налазе у посебно неповољном положају. Интервенције које се односе на одређени род могу имати за циљну групу искључиво жене, жене и мушкарце или искључиво мушкарце, како би се омогућило да у истој мери имају користи од развојних активности. Увођење родне перспективе није просто додавање „женске компоненте”, нити додавање „компоненте родне равноправности” у постојеће активности. Оно иде даље од повећања учешћа жена и означава увођење искуства, знања и интереса жена и мушкараца у развојни програм. Циљ увођења родне равноправности у главне токове је трансформација неравноправних друштвених и институционалних структура у структуре које су равноправне и правичне и за мушкарце и за жене (Molyneux & Razavi, 2003: 12).

³ Приручник за семинар „Увођење родне перспективе у реформу сектора безбедности”, који су организовали Београдски центар за безбедносну политику”, Београдски фонд за политичку изузетност, 2010.

Реформа сектора безбедности значи трансформисање сектора/система безбедности, које обухвата све актере, њихове улоге, одговорности и акције – који раде заједно на управљању системом и његовом функционисању на начин који је више у складу са демократским нормама и здравим принципима доброг управљања, чиме се доприноси добром функционисању безбедносног оквира (OECD DAC, 2007: 20; Стојановић & Кесада, 2010: 7). Под појмом *сектора безбедности* се, у оквиру разматрања односа родних питања и реформе безбедносног сектора, подразумевају све државне институције и друга тела која су задужена за безбедност државе и њених грађана:

- оружане снаге,
- службе за спровођење закона и обавештајне службе,
- гранична управа и царинске службе,
- правосудне и казнене институције,
- субјекти који имају улогу у управљању и надзору над креирањем и спровођењем безбедности, попут министарстава, парламента, канцеларија омбудсмана, комисија за људска права и организација цивилног друштва (Bastik & De Tores, 2010: 2).

У оквиру реформе сектора безбедности, *реформа одбране* значи трансформисање сектора одбране државе тако да за институције важи следеће: да су под цивилном контролом; да се руководе принципом одговорности и доброг управљања; да одржавају одговарајуће снаге у одређеном броју; да имају репрезентативан састав; да обука и опрема одговарају стратешком окружењу; да поштују међународне законе и тако допринесу остваривању националних и међународних циљева везаних за мир и безбедност (Anderlini & Conway, 2004: 4).

Реформа полиције значи трансформисање или промену полицијске организације у професионалну и одговорну полицијску службу која обавља полицијске послове на начин који одговара потребама локалних заједница и који је у складу са демократским нормама и чврстим принципима добре управе (Groenewald & Peake, 2004: 1).

Генерално узевши, процес реформе сектора безбедности има већи домет у државама које се налазе у постконфликтном периоду и државама у транзицији. У том контексту, реформа безбедносног сектора тесно је повезана са активностима разоружавања, демобилизације и реинтеграције бораца (РДР), контролом малокалибарског наоружања и успостављањем транзицијске правде (Hänggi, 2009: 1–2).

Резолуције о женама, миру и безбедности

Савет безбедности УН (СБ УН) је у протеклој деценији усвојио одређени број резолуција у којима се говори о неопходности да се процесом реформе сектора безбедности узму у обзир специфичне безбедносне потребе жена, девојака и девојчица и да се промовише учешће жена у овим процесима.

Од 2000. године СБ је усвојио четири резолуције о женама, миру и безбедности:

- 1) Резолуција 1325 (SCR 1325),
- 2) Резолуција 1820 (SCR 1820),
- 3) Резолуција 1888 (SCR 1888),
- 4) Резолуција 1889 (SCR 1889).

Резолуција Савета безбедности 1325: Жене, мир и безбедност

Резолуција 1325 (SCR 1325), усвојена је у октобру 2000. године, на 4213. седници Савета безбедности. Она препознаје специфичне утицаје које оружани сукоби имају на жене, као и значајан допринос који жене могу да дају безбедности и помирењу. *SCR 1325* се залаже за већу заступљеност жена у спречавању сукоба и управљању конфликтом (Valasek & Nelson, 2006: 15). Посебна пажња је посвећена потреби да се родна перспектива уврсти у имплементацију мировних споразума, у процесе разоружавања, демобилизације и реинтеграције бораца и обуке о родним питањима за припаднике мировних мисија (Bastik & De Tones, 2010: 3).

Усвајање те резолуције подстакнуто је, између осталог, и обавезама садржаним у Пекиншкој декларацији и Платформи деловања (*A/52/231*), и у завршном документу 23. седнице Генералне скупштине Уједињених нација под називом „Жене 2000: родна равноправност, развој и мир у 21. веку” (*A/S-23/10 Rev. 1*), а посебно у делу који се тиче жена и оружаних сукоба.

Резолуцијом 1325, СБ УН, између осталог, позвао је:⁴

- генералног секретара да тражи проширење улоге и доприноса жена у операцијама УН на терену, а посебно међу војним посматрачима, цивилној полицији и особљу које се бави људским правима и хуманитарним радом; СБ УН изразио је спремност да угради родну перспективу у мировне операције и родну компоненту у операције на терену;

⁴ Изводи из Резолуције 1325 (*SCR 1325*) из 2000. године.

- стране укључене у мировне процесе да, при преговорима и договорима о имплементацији мира, примене родну перспективу, укључујући посебне потребе жена и девојака током репатријације и поновног расељавања, током рехабилитације, реинтеграције и постконфликтне реконструкције; да укључе мере које подржавају мировне иницијативе жена локалног подручја и локалне процесе за решавање конфликта, као и мере које ће осигурати заштиту и поштовање људских права жена и девојака посебно ако се оне односе на устав, изборни систем, полицију и правосуђе;
- све стране у оружаном сукобу да заштите жене и девојке од насиља заснованог на родној припадности, поготово силовања и других облика сексуалног насиља, као и свих видова насиља у ситуацијама оружаног сукоба;
- све стране у оружаном сукобу да поштују цивилни и хуманитарни карактер избегличких кампова и насеља, али и да узму у обзир специфичне потребе жена и девојака, укључујући то и у планирање и позива се на резолуције 1208 од 19. новембра 1998. и 1296 од 19. априла 2000. године;
- све стране које су укључене у планирање разоружања, демобилизацију и реинтеграцију да размотре различите и специфичне потребе жена и мушкараца бивших војника, узимајући у обзир потребе чланова њихових породица.

Том резолуцијом Савет безбедности се обавезао да ће осигурати да његове мисије узму у обзир родну перспективу и права жена, укључујући и неопходност консултација са локалним и међународним организацијама жена. Истовремено, СБ УН је позвао генералног секретара да спроведе студију о утицају оружаног сукоба на жене и девојке, о улози жена у изградњи мира и родној димензији мировних процеса и разрешења конфликта и да поднесе извештај Савету безбедности о резултатима те студије и да је проследи свим земљама чланицама УН. Од генералног секретара се захтева и да, где је то могуће, укључи у своје извештавање пред Саветом безбедности и напредак који је постигнут у изједначавању полова кроз мировне мисије и све друге аспекте који се односе на жене и девојке.

Резолуција 1820

Резолуција 1820 (SCR 1820) усвојена је у јуну 2008. године, на 5916. седници Савета безбедности. Њоме се од држава тражи да предузму посебне мере на заштити жена, девојака и девојчица од сексуалног насиља у оружаним сукобима и да им се омогући приступ институцијама правосуђа и пружи помоћ као жртвама насиља. Наглашава се улога коју припадници мировних мисија имају у заштити цивила и хитна потреба за повећањем броја жена припадница мировних мисија. Од УН се захтева да развије механизме у оквиру реинтеграције бораца и реформе

сектора безбедности којима би се жене заштитиле од насиља, али да се ти механизми развију уз консултације са женама и организацијама жена.

Усвајање те резолуције базирано је на обавезама према трајној и потпуној имплементацији Резолуције 1325 (2000), 1612 (2005) и 1674 (2006), као и на одлукама израженим у Завршном документу Светског самита из 2005. године да се елиминишу сви облици насиља над женама и девојкама, а посебно током и након оружаних сукоба. Резолуција 1820 заснована је и на опредељењима према Пекиншкој декларацији и Платформи деловања (*A/52/231*), и на завршном документу 23. седнице Генералне скупштине Уједињених нација под називом „Жене 2000: родна равноправност, развој и мир у 21. веку” (*A/S-23/10 Rev. 1*), а посебно у делу који се тиче жена и оружаних сукоба, као и на обавезама према Конвенцији о елиминацији свих облика дискриминације жена и додатног протокола, и према Конвенцији о правима детета и додатних протокола. У основи њеног усвајања налази се становиште да цивилно становништво трпи највеће последице оружаних сукоба, те да су жене и деца посебно предмет насиља на основу пола/рода, али и да је родно засновано насиље почињено на начин који у неким случајевима остаје и након престанка непријатељстава. Први пут се родно засновано насиље, а посебно силовање као облик извршења тих дела, препознаје као оружје рата, али и као облик одложеног убиства.

У том смислу, Резолуција 1820:⁵

- захтева преузимање свих мера потребних да се заштите цивили, укључујући жене и девојке, од насилничких аката заснованих на полу; предузимање мера евакуације жена и деце који се налазе под претњом насиља заснованог на полу/роду;
- наглашава директну везу између силовања и других облика полно/родно заснованог насиља и ратних злочина, злочина против човечности и геноцида и налаже обавезу осигурања и заштите свих жртава полно/родно заснованог насиља и једнак приступ правди;
- захтева од генералног секретара и релевантних агенција УН да, кроз саветовање са женама и женским организацијама развија ефективне механизме за пружање заштите од насиља, посебно насиља заснованог на полу према женама и девојкама у и око кампова за избеглице и расељене особе у камповима којима управља УН, као и у свим процесима разоружавања, демобилизације и реинтеграције, и у напорима на реформи сектора правде и безбедности које потпомажу Уједињене нације;
- захтева од генералног секретара да у предвиђеном року достави извештај Савету безбедности са подацима и информацијама: о оружаним сукобима у којима је родно засновано насиље широко и систематски коришћено про-

⁵ Изводи из Резолуције 1820 (*SCR 1820*) из 2008. године.

тив цивила; о учесталости и трендовима насиља у ситуацијама оружаних сукоба; о стратегијама смањења подложности жена и девојака таквим облицима насиља; о референтним тачкама за мерење напретка у предузетим превентивним активностима.

У завршној тачки Резолуције, као и у претходној, Резолуцији 1325, Савет безбедности наглашава своју одлуку да *остане активно укључен у ово питање*. То подразумева његову надлежност и мандат у свим будућим оружаним сукобима, а посебно када се актуелизују питања положаја и рањивости жена и девојака у ситуацијама полно заснованог насиља.

Резолуција 1888

Резолуција 1888 (SCR 1888) усвојена је у септембру 2009. године, на 6195. седници Савета безбедности. Њоме се даље инсистира на спречавању сексуалног насиља у оружаним сукобима. У *SCR 1888* се наглашава хитна потреба за укључивањем у мировне процесе свих питања која се тичу сексуалног насиља, у споразуме за реинтеграцију бораца и реформу сектора безбедности и реформу правосуђа. Њоме се успостављају нови механизми у оквиру УН којима се решавају случајеви сексуалног насиља у сукобима. Као приоритет је још једном наглашено учешће жена у процесима одлучивања, као и укључивање женског особља у мисије под вођством УН.

Резолуција 1888 посебно истиче неопходност заштите жена и деце од геноцида, злочина против човечности, ратних злочина у ситуацијама оружаних сукоба, позивајући се на Конвенцију о елиминацији свих облика дискриминације жена и факултативни протокол, као и на Конвенцију о правима детета и опционе протоколе. Резолуција наглашава потребу да се све државне и недржавне стране у сукобу придржавају својих обавеза према међународном праву, укључујући забрану свих врста сексуалног насиља, али и неопходност да сви цивилни и војни лидери, у складу са начелом командне одговорности, покажу преданост и политичку вољу за спречавање сексуалног насиља у ситуацијама оружаних сукоба. *SCR 1888* изражава забринутост због слабог представљања жена у формалним мировним процесима и недостатка жена као лидера и вођа мировних посредника у мировним преговорима под покровитељством УН, и поздравља укључивање жена у мировне мисије на цивилне, војне и полицијске функције које може допринети и већем ангажовању локалних жена у националним безбедносним и оружаним снагама.

Резолуцијом 1888 СБ УН, између осталог:⁶

- потврђује да сексуално насиље, када се користи или када је наручено као ратна тактика усмерена према цивилном становништву, може знатно погоршати ситуације оружаних сукоба;
- позива генералног секретара да предузме одговарајуће мере за брзи одлазак стручних тимова у подручја оружаних сукоба, који ће радити уз сагласност владе земље домаћина, спроводећи тражене експертизе, посредовање, казнене истраге, заштиту сведока, стандарде правичног суђења, пружање помоћи сиромашнима, и др.;
- подстиче државе да повећају приступ здравственој заштити, психосоцијалној помоћи, правној помоћи и услугама друштвено економске реинтеграције за жртве сексуалног насиља, посебно у руралним подручјима;
- подстиче све вође, на националним и локалним нивоима, укључујући и традиционалне вође и верске вође, да играју активнију улогу у сензибилизацији заједница о сексуалном насиљу, како би се избегла маргинализација и стигматизација жртава, а подстакла њихова социјална реинтеграција;
- подстиче државе да распореде већи број женског особља у војним и полицијским мировним операцијама УН;
- захтева јачање напора у спровођењу политике нулте толеранције сексуалног искоришћавања и злостављања у мировним операцијама УН;
- захтева и налаже координирано и систематско прикупљање и ажурирање података и информација са подручја захваћених оружаним сукобима о случајевима сексуалног насиља над цивилним становништвом, као и редовно подношење извештаја Савету безбедности о насиљу над женама, о регистрованим случајевима кршења људских права у ситуацијама оружаних сукоба, а посебно силовањима и другим облицима сексуалног насиља.

У завршној, 29. тачки Резолуције стоји одређење Савета безбедности да и даље активно прати питање.

Резолуција 1889

Резолуција 1889 (SCR 1889) је усвојена у октобру 2009. године, на 6196. седници Савета безбедности. *SCR 1889* проширује фокус Савета безбедности на учешће жена у успостављању мира, при чему се наглашава потреба учешћа жена у политичком и економском одлучивању. Њоме се као хитна потреба наглашавају: укључивање родних питања у све процесе опоравка у постконфликтном периоду; финансирање и креирање програма за спровођење активности на давању већих овлашћења женама; специфичне стратегије у спровођењу закона и у правосудју, којима ће се задовољити безбедносне потребе и приоритети жена, девојака и девојчица.

⁶ Изводи из Резолуције 1888 (*SCR 1888*) из 2009. године.

Резолуцијом 1889 СБ УН, између осталог:⁷

- изражава дубоку забринутост због недовољне заступљености жена у свим фазама мировних процеса, и истиче потребе жена и девојака у постконфликтним ситуацијама, укључујући њихову физичку безбедност, здравствене услуге, репродуктивно и ментално здравље, приступ образовању, земљишна и имовинска права, запослење, промоцију женског лидерства и учешће у планирању и постконфликтној изградњи мира;
- изражава намеру да, при успостављању и обнављању мандата УН, укључи одредбе о промовисању родне једнакости и оснаживања жена у постконфликтним ситуацијама и настави са именовањем саветника/ца за родна питања и/или саветника/ца за заштиту жена у мисијама УН;
- позива државе—чланице, тела и агенције УН и цивилно друштво, укључујући невладине организације, да обезбеде равноправан приступ образовању жена и девојака у постконфликтним ситуацијама;
- позива све стране у оружаним сукобима да поштују цивилни и хуманитарни карактер избегличких кампова и насеља, обезбеде заштиту свих цивила који бораве у камповима, посебно жена и девојака, од свих облика насиља, укључујући силовања и друге облике сексуалног насиља;
- захтева подношење извештаја од стране генералног секретара у року од 12 месеци о деловању у погледу учешћа жена и њиховог укључивања у процес изградње мира и планирања након сукоба, узимајући у обзир: анализу посебних потреба жена и девојака у постконфликтним ситуацијама и препоруке за побољшање међународног и националног реаговања на потребе жена и девојака у мировним процесима, укључујући развој ефикасних финансијских и институционалних аранжмана којима се гарантује пуно и равноправно учешће жена у процесима изградње мира.

У завршној, 20. тачки Резолуције стоји одлука Савета безбедности да остане активно ангажован на овом питању.

Уместо закључка

Четири резолуције о женама, миру и безбедности наглашавају потребу за бољим и ефикаснијим одговором сектора безбедности којим би се жене заштитиле од насиља како у ситуацијама оружаних сукоба, тако и у постконфликтној изградњи мира и свим фазама мировних процеса. Укратко, поменути резолуцијама тражи се од држава—чланица УН да кроз креирање националних јавних политика створе услове: у којима ће жене бити укључене у органе који врше надзор и контролу сектора безбедности; у оквиру којих ће бити дата већа овлашћења женама и жен-

⁷ Изводи из Резолуције 1889 (SCR 1889) из 2009. године.

ским организацијама цивилног друштва (*OCD*) у процесу реформе тих сектора; у којима ће кроз рационално примењиве стратегије женама бити омогућено напредовање у каријери и добијање високих чинова у оружаним снагама, полицији и др.

У реформи полиције, реализација тих задатака подразумевала би: висок ниво подршке професионалном напретку жена; непостојање формалних препрека, попут искључивања жена из неких облика службе или са неких функција; формирање и функционисање удружења жена; једнаке критеријуме за напредовање; одређивање циљева и политике за унапређивање положаја жена; програме менторства; додатну обуку; промену ставова који су дискриминаторске природе (Bearne et al., 2005: 15).

С друге стране, ниједна од четири резолуције о женама, миру и безбедности није правно обавезујућа за земље чланице УН. Међутим, као необавезујући политички оквир, оне дају нормативни план, подржан са међународног нивоа, којим се промовише заштита људских права жена, девојака и девојчица у конфликтним и постконфликтним ситуацијама, као и активно учешће жена и интеграција родне перспективе у мировним процесима (Bastik & De Tores, 2010: 4). Истовремено је и Одбор за *CEDAW* (Конвенција о елиминацији свих облика дискриминације жена) у својим Закључним примедбама, које се тичу примене *SCR 1325*, у више наврата подстакао државе да, у циљу примене те резолуције, израде и Национални акциони план (НАП) за примену *SCR 1325*. Србија је ту препоруку уважила крајем 2010. године, доношењем НАП за примену *SCR 1325* у Србији за период 2010–2015.

Једном речју, „реформа сектора безбедности мора да буде родно осетљива у свим фазама планирања, осмишљавања, реализације, надгледања и вредновања. У њих морају, такође, да спадају и реформа процеса запошљавања и побољшање пружања безбедносних услуга, којима се решавају и спречавају случајеви сексуалног и родног насиља.”⁸

⁸ Из Извештаја генералног секретара, *Securing peace and development: the role of the United Nations in supporting security reform* („Очување мира и развоја: улога Уједињених нација у пружању подршке реформи сектора безбедности”), А/62/659-S/2008/39, стр. 6.

Литература:

1. Anderlini, S. N. & Conway, C. P. (2004): *Security Sector Reform, Inclusive Security, Sustainable Peace: A toolkit for Advocacy and Action*, OECD, Paris.
2. Bastik, M. & De Tores, D. (2010): „Primena rezolucija o ženama, miru i bezbednosti u reformi sektora bezbednosti”, u: Bastik, Megan; Valasek, Kristin (ur.). *Set priručnika o rodnim pitanjima i reformi sektora bezbednosti*, DCAF, OEBS/ODIHR, UN-INSTRRAW, Ženeva.
3. Bearne, S., Oliker, O., O'Brien, K., Rathmeil, A. (2005): *National Security Decision – Making Structures and Security Sector Reform*, The RAND Corporation, Santa Monica.
4. *Gender Equity: Concepts and Tools for Development* (December 1996): CEDPA, Washington, DC, <http://www.cedpa.org>.
5. *Gender mainstreaming, Konceptualni okvir, metodologija i pregled dobrih praksi*, Završni izveštaj o aktivnostima Grupe specijalista za mainstreaming (EG-S-MS), (1998): Savet Evrope, Strazbur.
6. Groenewald, H. & Peake, G. (2004): *Police Reform through Community-Based Policing and Guidelines for Implementation*, International Peace Academy, New York.
7. Hänggi, H. (2009): Security sector reform, in: Chetail, Vinsent (ur.) *Post-Conflict Peacebuilding: A Lexicon*, Oxford University Press, Oxford.
8. Lithander, A. (2000): *Engendering the Peace Process*, Kvinna till Kvinna Foundation, Stockholm.
9. Molyneux, M. & Razavi, S. (2003): *Gender Justice, Development and Justice*, OECD, Paris.
10. OECD DAC (Development Assistance Committee) (2005, 2007): *Security System Reform and Governance*, DAC Guidelines and Reference Series, OECD, Paris.
11. Stojanović, S. & Kesada, K. (ur.) (2010): *Rod i reforma sektora bezbednosti u Republici Srbiji*, Beogradski centar za bezbednosnu politiku, Beograd.
12. Valasek, K. & Nelson, K. (2006): *Security Equality, Engendering Peace: a Guide to Policy and Planning on Women, Peace and Security (UN Security Council Resolution 1325)*, UN-INSTRRAW, New York.

Resolutions on women, peace and security and their application in the security sector

Summary: The UN Security Council (UNSC) has adopted in the past decade a number of resolutions that speak about the necessity that reform process of security sector take into account the specific security needs of women of all ages and to promote women's participation in this process. Since year 2000, Security Council adopted four resolutions on women, peace and security: Security Council Resolution (SCR 1325, SCR 1820, SCR 1888, SCR 1889).

SCR 1325, adopted in October 2000, recognizes the specific impacts of armed conflict on women and the significant contribution that women can make to security and reconciliation. *SCR 1325* is committed to increasing representation of women in conflict prevention and conflict management. Special attention was paid to the need to incorporate gender perspectives in the implementation of peace agreements, in the process of disarmament, demobilization and reintegration of combatants and in the training on gender issues for members of peacekeeping missions.

SCR 1820 was adopted in June 2008 on the 5916th meeting of the Security Council. It requires from countries to take special measures to protect women of any age from sexual violence in armed conflicts, to allow them access to institutions of justice, and to assist them as victims of violence. The *SCR 1820* emphasizes the role of members of the peacekeeping mission in protection of civilians, and it emphasizes the urgent need to increase the number of women members of peacekeeping missions.

SCR 1888 was adopted in September 2009 on the 6195th meeting of the Security Council. With the resolution Security Council continues to insisting on preventing sexual violence in armed conflicts. The *SCR 1888* underlines the urgent need to include issues related to sexual violence in peace processes, in agreements for the reintegration of combatants, in the reform of security sector, and in judicial reform. The resolution establishes new mechanisms within the UN to deal with cases of sexual violence in conflict, and it emphasized as a priority the participation of women in decision-making processes, as well as the inclusion of female staff in the missions led by the UN.

SCR 1889 was adopted in October 2009 on the 6196th meeting of the Security Council. *SCR 1889* expands the focus of the Security Council on the participation of women in processes to establish peace, while stressing the need for women's participation in political and economic decision-making. The resolution emphasized as an urgent need: the inclusion of gender issues in all processes of recovery in post-conflict period; funding and creating programs for the implementation of activities that empower the women; establishing of specific strategies in law enforcement and justice systems, which will meet the security needs and priorities of women of any age.

These four resolutions on women, peace and security stress the need for better and more efficient reaction of the security sector by which women would be protected from violence in situations of armed conflict, in post-conflict peace-building, and through all stages of peace processes.

None of these four resolutions on women, peace and security is legally binding on UN member countries. However, as a non-binding policy framework, they provide a normative plan that is supported on the international level, and which promotes the protection of human rights of women in conflict and post conflict situations, active participation of women, and the integration of gender perspectives in peace processes.

Key words: *resolution, security sector, NAP, police*

Резиме

Савет безбедности УН (СБ УН) је у протеклој деценији усвојио одређени број резолуција у којима се говори о неопходности да се процесом реформе сектора безбедности узму у обзир специфичне безбедносне потребе жена, девојака, девојчица и да се промовише учешће жена у овим процесима. Од 2000. године СБ је усвојио четири резолуције о женама, миру и безбедности: Резолуцију 1325 (*SCR 1325*), Резолуцију 1820 (*SCR 1820*); Резолуцију 1888 (*SCR 1888*); Резолуцију 1889 (*SCR 1889*).

Резолуција 1325 (SCR 1325), усвојена у октобру 2000. године, препознаје специфичне утицаје које оружани сукоби имају на жене, као и значајан допринос који жене могу да дају безбедности и помирењу. *SCR 1325* се залаже за све већу заступљеност жена у спречавању сукоба и управљању конфликтом. Посебна пажња је посвећена потреби да се родна перспектива уврсти у имплементацију мировних споразума; у процес разоружавања, демобилизације и реинтеграције бораца и обуке о родним питањима за припаднике мировних мисија.

Резолуција 1820 (SCR 1820) је усвојена у јуну 2008. године, на 5916. седници Савета безбедности. Њоме се од држава тражи да предузму посебне мере на заштити жена, девојака и девојчица од сексуалног насиља у оружаним сукобима и да им се омогући приступ институцијама правосуђа и пружи помоћ као жртвама насиља. У *SCR 1820* наглашава се улога коју припадници мировних мисија имају у заштити цивила и хитна потреба за повећањем броја жена припадница мировних мисија.

Резолуција 1888 (SCR 1888) је усвојена у септембру 2009. године, на 6195. седници Савета безбедности. Њоме се даље инсистира на спречавању сексуалног насиља у оружаним сукобима. У *SCR 1888* се наглашава хитна потреба за укључивањем питања која се тичу сексуалног насиља у мировне процесе, у споразуме за реинтеграцију бораца и реформу сектора безбедности и реформу правосуђа. Њоме се успостављају нови механизми у оквиру УН којима се решавају случајеви сексуалног насиља у сукобима. Као приоритет је још једном наглашено учешће жена у процесима одлучивања, као и укључивање женског особља у мисије под вођством УН.

Резолуција 1889 (SCR 1889) је усвојена у октобру 2009. године, на 6196. седници Савета безбедности. *SCR 1889* проширује фокус Савета безбедности на учешће жена у успостављању мира, при чему се наглашава потреба учешћа жена у политичком и економском одлучивању. Њоме се као хитна потреба наглашавају: укључивање родних питања у све процесе опоравка у постконфликтном периоду; финансирање и креирање програма за спровођење активности на давању већих овлашћења женама; специфичне стратегије у спровођењу закона и у правосуђу, којима ће се задовољити безбедносне потребе и приоритети жена, девојака и девојчица.

Четири резолуције о женама, миру и безбедности наглашавају потребу за бољим и ефикаснијим одговором сектора безбедности којим би се жене зашти-

тиле од насиља како у ситуацијама оружаних сукоба, тако и у постконфликтној изградњи мира и свим фазама мировних процеса.

Ниједна од четири резолуције о женама, миру и безбедности није правно обавезујућа за земље чланице УН. Међутим, као необавезујући политички оквир, оне дају нормативни план, подржан са међународног нивоа, којим се промовише заштита људских права жена, девојака и девојчица у конфликтним и постконфликтним ситуацијама, као и активно учешће жена и интеграција родне перспективе у мировним процесима.